

Introductie

Hierbij ontvangt u alweer de zestiende nieuwsbrief van het project 'Een Goed Begin'. Deze nieuwsbrief verschijnt 3 à 4 keer per jaar en is bestemd voor (aanstaande) moeders en vaders, verloskundigen en andere partijen die betrokken zijn bij het project 'Een Goed Begin'. In deze nieuwsbrief maakt u onder andere kennis met studenten die mee werken aan het project, leest u over een aantal scriptieresultaten en is er een kort interview met promovenda Hanneke Smaling. Wij wensen u veel leesplezier!

De vervolgspraak van Een Goed Begin

Tot nu toe doen alle moeders van Een Goed Begin mee aan vijf afspraken. Omdat we de moeders en kinderen graag nog langer willen volgen, willen we hen graag uitnodigen voor een vervolgspraak. En dit wordt heel leuk, want wij houden namelijk een kinderfeestje! Omdat we geïnteresseerd zijn in hoe kinderen omgaan met nieuwe situaties en onbekende personen, zullen bij het kinderfeestje ook een aantal andere ouders en peuters aanwezig zijn. Tijdens de afspraak gaan we eerst individueel met elk kind en zijn/haar moeder een speurtocht doen, waarbij er in verschillende kamers een aantal spelletjes en taakjes worden gedaan om te kijken wat de kinderen de afgelopen tijd geleerd hebben. Daarna zal het kinderfeestje gevierd worden, waarbij alle gezinnen elkaar in de feestkamer ontmoeten. Tijdens het feestje krijgen de kinderen verschillend speelgoed, waarmee ze mogen spelen. We eindigen het feestje natuurlijk met een leuk cadeau en een diploma voor elk kind! De eerste moeders zullen binnenkort een uitnodiging ontvangen. Natuurlijk hopen wij dat veel moeders en kinderen het leuk vinden om op ons kinderfeestje te komen!

Summer School Utrecht

Van 17 t/m 21 augustus waren Hanneke, Jill en Malou niet in Leiden, maar aan de Universiteit van Utrecht aan het werk! Zij hebben daar een cursus gevolgd in het toepassen van verschillende methoden om meer inzicht te krijgen in de werking van de hersenen en cognitieve functies bij baby's en peuters. Er waren collega-onderzoekers en docenten aanwezig uit verschillende Europese landen, Azië en de VS, een internationaal gezelschap dus! Elke dag kwam er een andere inventieve techniek aan bod waarmee we de ontwikkeling en de werking van het (baby- en peuter-) brein kunnen bestuderen. Dit kan bijvoorbeeld door het meten van de elektrische signalen die het brein uitzendt (EEG), of door het meten van de veranderingen in de concentraties van zuurstofarm- en zuurstofrijk bloed in bepaalde delen van de hersenen, die door de mate van absorptie van infrarood licht gemeten kunnen worden (fNIRS). Maar er is nog meer mogelijk! Bijvoorbeeld het meten van oogbewegingen (eye-tracking), waarbij door middel van een speciaal beeldscherm met ingebouwde camera gemeten wordt hoe vaak en hoe lang baby's naar bijvoorbeeld gezichten versus objecten kijken. Niet alleen kregen wij onderwijs in hoe deze methoden precies werken, maar we mochten ze ook zelf uitproberen en we kregen een kijkje in de keukens bij de andere babylabs in Europa en de Verenigde Staten. Vooral dit laatste was erg leuk! Onze aio's zijn nu dus weer helemaal up-to-date over de nieuwste technieken in onderzoek bij baby's.

EEG meting

fNIRS

Eye-tracking

Afscheid

Ook hebben we weer afscheid moeten nemen van een aantal masterstudenten die dit jaar op het project hebben meegedraaid, Lilliane, Stefanie, Mayke, Tessa, Marjolein, Anne en Tessa. Wij danken hen voor hun inzet en medewerking aan 'Een Goed Begin' en wensen hen veel succes in de toekomst!

Interview met Hanneke Smaling

1. Zou je kunnen vertellen wat jou rol op het project is?

Als promovenda ben ik vanaf de start betrokken geweest bij het project. Samen met mijn collega-promovendi was ik verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken op het project en eerste aanspreekpunt bij vragen van deelnemers, samenwerkingspartners of andere geïnteresseerden. Ook heb ik samen met mijn collega's contacten gelegd met partijen om mee samen te werken (denk bijvoorbeeld aan verloskundigen, gynaecologen, kraamzorgconsulten of hulpverleners), de inhoud van de projectafspraken samengesteld, en het project op allerlei manieren gepromoot. De eerste jaren heb ik ook veel moeders en kinderen gezien voor de projectafspraken en studenten begeleid die meedraaien op het project. Vooral de afspraken met 'onze' moeders en kinderen vond ik het leukste onderdeel. Momenteel zit ik in de afrondende fase van mijn promotietraject. Dat betekent dat ik de komende maanden vooral bezig ben met het analyseren van de data en het schrijven van artikelen.

2. Waarom is dit project van belang volgens jou?

De vroegere ontwikkeling is heel belangrijk voor de verdere ontwikkeling in het leven. Tijdens de zwangerschap en in de eerste kinderjaren wordt als het ware het fundament voor later gelegd. Om ervoor te kunnen zorgen dat iedereen een optimale start in zijn of haar leven kan krijgen, is het belangrijk om te weten welke factoren nou zorgen voor een goede start voor moeder en kind. Daarbij is het belangrijk om ook in kaart te brengen welke factoren een rol spelen als het minder goed gaat. Dit geeft aanknopingspunten om aanstaande ouders en hun kind(eren) zo goed mogelijk te kunnen helpen. Alle kennis die we met het project opdoen koppelen we dan ook aan onze maatschappelijke partners terug, zodat de kennis in de praktijk toegepast kan worden. Dat maakt dit project extra bijzonder.

3. Je zit in het laatste jaar van je promotietraject. Zou je kunnen vertellen wat de belangrijkste resultaten zijn die je hebt gevonden?

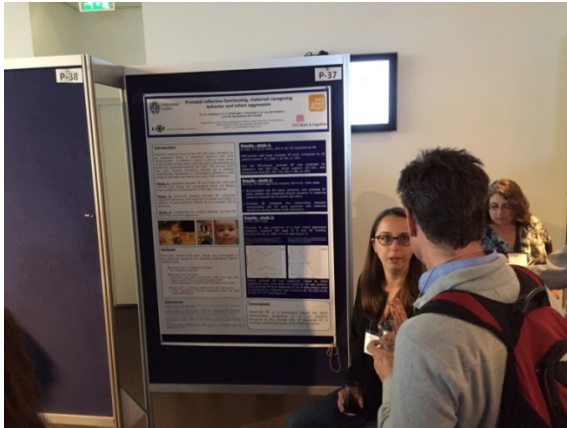
Voor mijn proefschrift heb ik vooral gekeken naar de rol van het reflectief functioneren van moeder. Reflectief functioneren is eigenlijk een mooi woord voor het vermogen van een moeder om zich de moederrol eigen te maken en om in te kunnen spelen op de behoeften en het gedrag van het kind. Al tijdens de zwangerschap is dit vast te stellen; aanstaande moeders ontwikkelen dan al een band met hun kindje, denken er veel over na, ook over hoe het zal zijn na de geboorte.

Mijn belangrijkste bevinding is dat reflectief functioneren een belangrijke rol bij zowel ouderlijk gedrag als de ontwikkeling van de baby. Zo hebben we gevonden dat aanstaande moeders met een kwetsbare achtergrond meer moeite hebben met het reflectief functioneren. Het reflectief vermogen tijdens de zwangerschap blijkt voorspellend te zijn voor het gedrag dat moeder in interactie met haar kindje laat zien op 6 maanden. Moeders die al tijdens de zwangerschap beter konden reflecteren bleken bijvoorbeeld beter in staat de signalen van hun kindje te lezen en daar sensitief op te reageren. Ook zagen we dat moeders die al tijdens de zwangerschap beter konden reflecteren minder gedragsproblemen bij hun kind rapporteren op 6 en 20 maanden.

De eerste bevindingen zijn dus hartstikke interessant. Ik ben nog lang niet klaar met onderzoeken, dus hopelijk kan ik jullie snel nog meer mooie bevindingen van ons project vertellen!

Presentaties

Posterpresentatie op het SRCD congres

Half september zijn onze promovendi Jill en Hanneke naar het congres van de Society for Research in Child Development geweest. Tijdens het congres kunnen wetenschappers uit verschillende landen kennis uitwisselen over de rol van het brein bij het uitvoeren van taken en motivatie. Jill en Hanneke hebben allebei een posterpresentatie gehouden op het congres over bevindingen van ons project Een Goed Begin. Beide dames hadden veel leuke gesprekken met geïnteresseerde onderzoekers vanuit Europa en Amerika.

Posterpresentatie op de zomerborrel

Halverwege juni vond de zomerborrel van het Instituut Pedagogische Wetenschappen plaats. Tijdens de borrel werden de docenten en onderzoekers bijgepraat over het onderwijs en de lopende onderzoeken binnen de afdeling Pedagogiek. Verschillende promovendi hielden een posterpresentatie over de resultaten van hun onderzoek. Namens Een Goed Begin presenteerde Hanneke haar resultaten van het project.

Presentatie bij het Baby Brein & Cognitie Netwerk

Meerdere keren per jaar wordt er door het Baby Brein & Cognitie Netwerk een bijeenkomst georganiseerd voor baby-onderzoekers om kennis uit te wisselen en te leren van elkaars onderzoeken. Tijdens de afgelopen editie in augustus, mocht Jill een presentatie geven over Een Goed Begin. In haar presentatie vertelde Jill over het meten van activiteit van het autonome zenuwstelsel als marker voor stressgevoeligheid- en regulatie bij baby's en de uitdagingen die hierbij komen kijken. Ook presenteerde zij de eerste bevindingen met betrekking tot deze metingen bij baby's van 6 maanden oud. Zo blijkt dat baby's die blootgesteld zijn aan risicofactoren (met name psychische problematiek van moeder en middelengebruik) tijdens de zwangerschap, meer moeite hebben met het reguleren van stress, dan baby's die niet blootgesteld zijn aan deze risicofactoren. Dit geeft mogelijk een verhoogd risico op het ontwikkelen van gedragsproblemen op latere leeftijd.

DVD na de vijfde afspraak op 2,5 jaar

Na de vijfde afspraak krijgen alle gezinnen een DVD waarop een selectie van de opnames staat van de verschillende afspraken die tijdens het onderzoek hebben plaatsgevonden. Omdat we ons best doen om voor iedereen een leuke dvd te maken, kan het soms even duren voor jullie de dvd ontvangen. Zo geven we alle moeders en kinderen die hebben deelgenomen een mooie herinnering voor later.

Nieuwe promovenda

Sinds 1 september is Dide van Adrichem aangesteld als nieuwe promovenda van het project Een Goed Begin! Dide heeft in Leiden de Research Master Orthopedagogiek gevolgd en is een oude bekende van het project. Tijdens haar studie is zij namelijk als student-onderzoeker bij Een Goed Begin betrokken geweest, waarbij ze zich vooral bezig heeft gehouden met de derde afspraak. Na haar afstuderen is zij gestart als onderzoeksmedewerker op het project. Als je meedoet met Een Goed Begin kun je Dide tegenkomen tijdens alle afspraken van Een Goed Begin. Verder houdt ze zich bezig vooral met de algehele organisatie en het begeleiden van de studenten die meedraaien op het project. Uiteindelijk zal Dide haar proefschrift gaan schrijven over de informatie die verzameld wordt tijdens alle afspraken van Een Goed Begin.

Scriptie resultaten

Elk academisch jaar lopen er diverse studenten mee op het project in het kader van hun masterscriptie. Zij doen dan als het ware een mini-onderzoek op een deel van de data die wij met het project verzamelen. Omdat velen van jullie nieuwsgierig zijn naar de eerste resultaten van het project en er vaak mooie scripties worden geschreven, brengen wij jullie graag op de hoogte van de bevindingen van onze studenten.

Inge Kremer heeft de relatie tussen het reflectief functioneren van moeders en de sociale ontwikkeling van hun 20 maanden oude kinderen onderzocht. Reflectief functioneren is het kunnen nadenken over je eigen gedachten, gevoelens en gedrag, en je kunnen inbeelden in de gedachten, gevoelens en het gedrag van je kind, en dit vervolgens gebruiken in de omgang met je kind. Ten aanzien van de sociale ontwikkeling is met name gekeken naar het vermogen van de kinderen om zich te verplaatsen in een ander (mentaliseren). Uit de resultaten blijkt dat kinderen van moeders die minder goed kunnen reflecteren zich slechter kunnen verplaatsen in een ander. Bovendien is naar voren gekomen dat om te leren mentaliseren, het voor erg teruggetrokken kinderen en kinderen met hoge aandachtsproblemen nog belangrijker is dat hun moeders voldoende kunnen reflecteren.

Jacoline Hagenaar heeft voor het project 'Een Goed Begin' onderzoek gedaan naar reflectief functioneren, angst en depressieklachten van moeder en het inlevingsvermogen van het kind. Het doel van het onderzoek was om te kijken of er een relatie bestaat tussen reflectief functioneren van moeder en het inlevingsvermogen van kind op 20 maanden en of depressieve en angstklachten van moeder op hierop van invloed zijn. Uit de resultaten blijkt dat wanneer moeders meer depressieve klachten ervaren, kinderen over minder inlevingsvermogen beschikken dan kinderen van moeders die geen depressieve klachten hebben. Er werden geen effecten gevonden van het reflectief functioneren en angstklachten van moeder. Verder onderzoek met meer deelnemers is nodig.

Anouk Freund heeft de relatie onderzocht tussen temperament en het vermogen van een kind om zich in te leven in een ander. Uit het onderzoek kwam naar voren dat wanneer kinderen meer negatieve emoties laten zien (bijvoorbeeld boosheid) of minder goed hun eigen gedrag kunnen reguleren, dit samengaat met een minder snelle ontwikkeling van de voorlopers van het inlevingsvermogen van een kind. Het gedrag van moeder is hierbij een beschermende factor: wanneer moeder beter in staat is signalen en behoeften van haar kind te begrijpen en hierop te reageren, is het temperament van het kind minder van belang voor de ontwikkeling van het inlevingsvermogen. Om te voorkomen dat het kind het inlevingsvermogen niet adequaat ontwikkelt, is het belangrijk het temperament van het kind in de gaten te houden. Bij kinderen met een wat lastiger temperament is het voor moeders dus extra belangrijk om goed in te spelen op de behoeften en signalen van haar kind omdat dit de ontwikkeling van inlevingsvermogen bevordert.

Even voorstellen...

Vanaf september zijn wij, Maaïke en Nienke, betrokken bij de tweede en vijfde afspraak van Een Goed Begin. Als je meedoet aan Een Goed Begin kun je ons aan de telefoon krijgen bij het plannen van de afspraak of ons tegenkomen bij de afspraak zelf. Wij gaan ook onze scriptie schrijven waarbij we gebruik maken van de data van Een Goed Begin. Naast dit onderzoeksproject lopen we stage bij het Ambulatorium, waar we diagnostiek doen bij kinderen en jongeren en ronden we onze laatste vakken van de research-master af.

Hartelijke groeten van Maaïke en Nienke

Reageren?

Heeft u suggesties, wilt u reageren op de nieuwsbrief of heeft u een vraag over het project, stuur dan een berichtje naar eengoedbegin@fsw.leidenuniv.nl. U kunt hier tevens terecht voor vragen met betrekking tot de betrokken onderzoekers en coaches. De informatie uit deze nieuwsbrief mag eventueel worden toegevoegd als rubriek aan reeds bestaande nieuwsbrieven binnen de participerende organisaties.

Colofon

Deze nieuwsbrief wordt uitgegeven door 'Een goed begin', een onderzoeksproject van de afdeling Orthopedagogiek van de Universiteit Leiden.

Redactie: H.J.A. Smaling, J. Suurland, M.M.P.G. Noten en D.S. van Adrichem

Contact 'Een Goed Begin': eengoedbegin@fsw.leidenuniv.nl, 071-527 3847 of 071-527 4088